

NASTAVNA PRIPREMA

OSNOVNI PODACI

Ime i prezime	Edita Mustafić
Pozicija	Nastavnica razredne nastave
Škola	Javna ustanova Osnovna škola "Ostrožac"

SPECIFIČNI PODACI

Razred	V
Nastavni predmet	B/H/S jezik i književnost
Nastavna oblast	Kultura izražavanja
Nastavna jedinica	Opis kraja (pejzaža) - Proljeće u mom selu
Tip časa	Usvajanje novih znanja
Nastavne metode i strategije rada	Metoda demonstracije, metoda žive riječi i metoda teksta.
Nastavni oblici rada	Frontalni, individualni i individualizirani rad.
Nastavna sredstva	Udžbenik, radna sveska uz udžbenik, nastavni listići, pano i markeri.
Nastavna pomagala	Računar, projektor, projekciono platno, cvijeće - jorgovan.

CILJEVI/ZADACI

Obrazovni	<ul style="list-style-type: none">• Upoznavanje učenika/ca sa vrijednostima jezičkog standarda;• Upoznavanje učenika/ca sa jezičkim zakonitostima;• Utvrđivanje postojećih i sticanje novih znanja iz oblasti jezika: opis kraja (pejzaž).
Odgojni	<ul style="list-style-type: none">• Njegovanje privrženosti vlastitom jeziku kao nasljeđu;• Njegovanje govorne kulture;• Razvijanje međusobnog uvažavanja i poštovanja različitosti u izražajnim sposobnostima;• Navikavanje na timski rad;• Razvijanje jezičke radoznalosti i istraživačkog duha;• Razvijanje sklonosti ka sadržajima koji poboljšavaju komunikacijske sposobnosti;• Motiviranje stvaralačkih potencijala, kreativnih sposobnosti i sklonosti;• Razvijanje takmičarskog duha.
Funkcionalni	<ul style="list-style-type: none">• Razvijanje sposobnosti za pravilan govor i pisanje;• Razvijanje smisla za konkretno precizno izražavanje;• Razvijanje, izgrađivanje i formiranje perceptivnih, mentalnih i komunikativnih sposobnosti;• Razvijanje vještine govora, slušanja, posmatranja;• Razvijanje i podsticanje kreativnosti i vještine učenika/ca;

- Sticanje samopouzdanja, upornosti i istrajnosti u radu;
- Razvoj kritičkog mišljenja i logičkog razmišljanja;
- Razvijanje osjećaja samopoštovanja, samosvijesti i osjećaja pripadnosti jezičkoj zajednici.

ISHODI UČENJA

1. Izražavanje viđenog riječima koje su primjerene tematici i situaciji.
2. Mogućnost prepričavanja teksta potpunim jasnim i gramatički pravilno oblikovanim rečenicama.
3. Postojanje kriterija za procjenu kvaliteta usmenog i pismenog izražavanja (ovo je dobro urađeno, a ovo mogu uraditi bolje).

UVODNI DIO ČASA/SATA

Trajanje: 10 minuta

Učionica miriše opojnim mirisom jorgovana.

Prezentacija: "Proljeće" popraćeno melodijom "Slavujeva sonata" i žuborenjem potočića.

Čitanje teksta: "Buđenje proljetnog jutra" Ivan Turgenjev

Detaljan opis uvodnog dijela časa/sata:

- Učenici/ce su za domaću zadaću imali/e zadatak da izađu u svoje selo (bašču, vrt, riječnu kotlinu, gaj,...), da gledaju, slušaju i doživljavaju.
- Trebali su donijeti jorgovan, oni koji imaju, kako bi osjetili miris proljeća na času. Pomirisaćemo jorgovan i zaključiti da proljeće kao godišnje doba miriše opojnim mirisima cvijeća koje je procvjetalo.

Nakon toga ćemo pogledati prezentaciju – dijaprojekciju "Proljeće" popraćenu melodijom "Slavujeva sonata" i žuborenjem potočića.

Kada smo svi zajedno pogledali prezentaciju razgovaraćemo o tome šta smo vidjeli, šta čuli, šta osjetili.

Nakon toga ću učenicima/ama pročitati tekst "Buđenje proljetnog jutra" Ivan Turgenjev

Nakon čitanja teksta i emocionalne pauze započeti razgovor sa učenicima/ama.

Kako je buđenje proljetnog jutra koje je pisac opisao?

Učenici/ce govore svoja mišljenja.

Najava cilja časa: Na sličan način i mi možemo opisati proljeće kao pojavu u predjelu u kojem živimo. Taj predio nije isti. On se mijenja u ovisnosti o godišnjem dobu, dobu dana, prirodnim pojavama.

Svaki prostor, predio je po nečemu poseban. Naš opis može biti upravo onakav kako se to u prirodi dešavalo (objektivan), a možemo u opis unijeti i malo mašte (subjektivan), tako da opis ne mora potpuno ličiti na ono što smo vidjeli. Mi ćemo na ovom času opisivati proljeće u selu.

GLAVNI DIO ČASA/SATA

Trajanje: 30 minuta

Rad na tekstu:

- a) pronalaženje epiteta,
- b) pronalaženje poređenja
- c) šta ste sve vidjeli, čuli, osjetili čulom dodira.

Navodimo plan kojeg bi se trebao držati u opisivanju:

1. Pejzaž koji si posmatrao i utisak koji je u tebi izazvao;
2. Opći izgled krajolika: širina prostora, omeđenost (granice), reljefni oblici u njemu i boje;
3. Dijelovi pejzaža, prostorni odnosi dijelova pejzaža, boje, glasovi, zvukovi i šumovi koji su dopirali iz tih dijelova pejzaža;
4. Najizrazitije pojedinosti u krajoliku, njihov izgled, boje (kuće, staje, torovi, plastovi sijena i sl.);
5. Zaključak o prirodnoj ljepoti, ili surovim uslovima života u njemu, o bogatstvu života i sl.

Pri opisivanju pejzaža dobro je pridržavati se određenog redosljeda:

1. opis opšte slike kraja
2. opis pojedinosti (predmeti, bića, pojave, zvuci , pokreti...)
3. završni opšti opis.

Detaljan opis glavnog dijela časa/sata:

Napisati naslov na tabli.

Da bi smo sebi olakšali opisivanje krajolika u proljeće poslužićemo se tekstem "Buđenje proljetnog jutra" tj. uočićemo epitete, poređenja, sve ono što je pisac vidio, čuo, osjetio i iskoristiti u svom opisu.

Vraćamo se tekstu koji se nalazi na projekcionom platnu.

TEKST

BUĐENJE PROLJETNOG JUTRA

Znate li vi, na primjer, kakvo je to uživanje izvesti se s proljeća prije zore? Izlazite na kućne stepenice... Na tamnosivom nebu ovdje - ondje trepere zvijezde. Vlažan vjetrović katkad naleti kao val. Čuje se uzdržan, nejasan šapat noći. Drveće tiho šumi, ogrezlo u sjenci.

Kraj neba rudi. Po brezama se bude i nezgrapno prelijeću vrane. Rasvjetljuje se zrak, vidniji je put, nebo postaje sjajnije. Bijele se oblačići, zelene polja. Po seljačkim kućama crvenim plamenom gore lučevi. Iza kapija se čuju sanjivi glasovi.

Jutarnja se rumen razgorijeva. Evo, već se zlatne pruge opružile po nebu, U provalijama se koluta para. Praskozorni vjetar ćarlija - i lagano se rađa rujno sunce. Svjetlost juri kao rijeka. Srce u vama zadrhti kao ptica.

Svježje je, veselo, milo!

Ivan Turgenjev

Baš svježje, veselo i milo!

- Pitanje: Koje osjećanje u tebi pobuđuje proljetno jutro koje je pisac opisao?
Odgovor: Proljetno jutro koje je pisac opisao pobuđuje osjećanje radosti, veselja, buđenja,...
- Pitanje: Vedro, prijatno, neprijatno?
Odgovor: Buđenje proljetnog jutra je vedro i prijatno.
- Pitanje: Šta u tebi inače pobuđuju ovakva jutra?
Odgovor: Ovakva jutra inače pobuđuju vedro raspoloženje, uživanje u svitanju i zadovoljstvo samim buđenjem, koje ukazuje na radost života.
Idi tragom piščevih zapažanja.
Pisac je sa stepenica svoje kuće odmah ugledao zvijezde. I primijetio kakvo je nebo.
- Pitanje: Kakvo je bilo nebo?
Odgovor: Nebo je bilo tamnosivo.
- Pitanje: Roj zvijezda, ili?..
Odgovor: Nije bio roj zvijezda, nego su ovdje – ondje treperile zvijezde.
- Pitanje: Šta je još zapazio što je u vezi s njima?
Odgovor: Zvijezde su se lagano gasile, nestajale su.
- Pitanje: Šta je, potom, osjetio?
Odgovor: Nakon toga, pisac je osjetio vjetar.
- Pitanje: Vjetar ili vjetrić?
Odgovor: Bio je to vjetrić.
- Pitanje: Kakav vjetrić?
Odgovor: Vjetrić kojeg je pisac osjetio bio je vlažan.
- Pitanje: S čime ga je pisac uporedio?
Odgovor: Pisac je vlažni vjetrić uporedio s lakim valom.
Pronađi rečenicu u tekstu, i pročitati je: "Vlažan vjetrčić katkad naleti kao laki val".
- Pitanje: Šta je Turgenjev čuo?
Odgovor: Turgenjev je čuo šapat noći.
- Pitanje: Kakav je taj šapat noći?
Odgovor: Šapat noći je uzdržan i nejasan.
- Pitanje: Šta to znači uzdržan i nejasan?
Odgovor: Uzdržan i nejasan šapat noći možemo shvatiti kao tih, gotovo nečujan i nerazgovijetan govor.
- Pitanje: Pisac je noći pripisao jednu osobinu svojstvenu čovjeku. Koju?
Odgovor: Pisac je noći pripisao jednu osobinu svojstvenu čovjeku, a to je govor.
"Čuje se uzdržan, nejasan šapat noći" podrazumijeva odlazak noći u tišini i miru, njeno nestajanje koje je gotovo neprimijetno.

a) **Epiteti** u tekstu "Buđenje proljetnog jutra"

b) **Poređenja** u tekstu "Buđenje proljetnog jutra"

c) Šta je pisac **vidio, čuo i osjetio?**

a) **Epiteti** u tekstu "Buđenje proljetnog jutra"

EPITETI	IMENICE
tamnosivom	nebu
vlažan	vjetrić
laki	val
uzdržan, nejasan	šapat
sanjivi	glasovi
zlatne	pruge
praskozorni	vjetar
rujno	sunce

Pridjevi su promjenljiva vrsta riječi koje pokazuju kakvo je što, čije je što i od čega je što napravljeno.

Slažu se s imenicom u rodu, broju i padežu.

U rečenici najčešće vrše službu atributa.

Ako doprinose ekspresivnosti izraza, onda su ukrasni pridjevi ili epiteti..

b) **Poređenja** u tekstu "Buđenje proljetnog jutra"

- Vlažan vjetrić katkad naleti kao laki val.
- Svjetlost juri kao rijeka.
- Srce u vama zadrhti kao ptica.

Na panou napisati:

c) Šta je pisac **vidio, čuo i osjetio?**

VIDIO	ČUO	OSJETIO
tamnosivo nebo	uzdržan, nejasan šapat noći	uživanje
trepere zvijezde	drveće tiho šumi	vlažan vjetrić
drveće u sjenci	sanjivi glasovi	praskozorni vjetar čarlija
nebo rudi		srce zadrhti kao ptica

breze		svježe je
prelijeću vrane		veselo
put		milo
nebo sjajnije		
oblačići		
polja		
seljačke kuće		
crveni plamen		
gore lučevi		
zlatne pruge po nebu		
u provalijama para		
rujno sunce		
svjetlost		
rijeka		

Pitanje: Šta još možemo vidjeti, čuti i osjetiti u proljetno jutro?

Odgovor: Učenici/ce nabrajaju.

Napravićemo **plan opisa** zajedno, kako bi se držali određenog redosljeda u opisivanju:

1. Uživanje u buđenju proljetnog jutra.
2. Opći izgled sela (širina prostora, granice, reljefni oblici i boje).
3. Dijelovi pejzaža (prostorni odnosi dijelova pejzaža, boje, glasovi, zvukovi i šumovi).
4. Najizrazitije pojedinosti u pejzažu (drveće, kuće, kapije i sl.)
5. Svježe je, veselo, milo!

Do kraja teksta sam uoči šta je sve pisac zapazio tog jutra. Dakle, šta je vidio šta čuo, šta osjetio. Naravno, i kako je ti iskazao. Kojim riječima.

ZAVRŠNI DIO ČASA/SATA

Trajanje: 5 minuta

Kroz opis pejzaža tj. opisivanje proljeća u selu, od strane par učenika/ca, sagledati da li su učenici/ce pripremljeni za pismenu vježbu, koja bi trebala uslijediti idući čas.

Zadavanje domaće zadaće: Iz teksta "Proljeće u mom zavičaju" u svesku ispiati jezička izražajna sredstva kojima je pisac ostvario sve te čulne utiske.

Detaljan opis završnog dijela časa/sata:

Koristeći se epitetima, poređenjima, onim što je pisac vidio, čuo i osjetio, te planom opisa par učenika će opisati proljeće u svom selu.

Pohvaliti učenike koji budu opisivali pejzaž svog sela u proljeće.

Domaća zadaća:

Učenicima ću podijeliti tekst "Proljeće u mom zavičaju" u kojem trebaju pronaći sve epitete, poređenja kao i ono što je pisac vidio, čuo i osjetio.

Proljeće u mom zavičaju

U rano jutro iza brežuljaka izronilo je sunce u svojim grimizno-žutim bojama. Navijestilo je dolazak proljeća. Eto, raskošno odjeveno, veselo i nasmijano dolazi rascvjetano mlado proljeće u pratnji lastavica. Skače, igra se i pjeva. Svojim zelenim plaštem zaodijeva šume, polja i livade, po njima prosiplje cvijeće i dozivlje ptice.

Odjednom se pojavi, kao od bijele pjene satkana visibaba, pozvoni svojom glavicom i najavljuje dolazak proljeća. Žuti jaglaci, razasuti po zelenom proplanku, zatrubiše svojim trubicama. Stidljive ljubičice, koje su tek provirile iz zemlje, pružaju svoje bljedede, još nejake ručice prema suncu. Kukurijeci se oglašišu jedva čujnim glasićem.

Proljetni dah ušuljao se u šumu i voćnjake. Posjetio je usnule voćke i rascvjetao ih. Najprije je stigao do male breskve. Nježno ju je obojao ružičastobijelim cvjetovima. Ona se trgla iz sna i toplo mu zahvalila. Na svom daljnjem putu isprijehla mu se velika razgranata kruška. Ona ga zamoli:

"Ja sam već stara i iznemogla i ne mogu nositi mnogo plodova. Zato mi utkaj samo malo plodova."

Proljeće to učini, a ti su cvjetovi bili najljepši i najveći od svih. Još je rascvjetao trešnje, šljive i jabuke. Tako je proljeće završilo posjet mojem zavičaju.

Na odlasku proljeće obeća da će se opet vratiti. Otišlo je kao što je i došlo tiho i nečujno. A moj zavičaj je ostao u proljetnom ruhu prekriven raznobojnim cvijećem i zelenilom. Nemam ni riječi da opišem svu njegovu ljepotu.

D. T., IV r.

IZVORI LITERATURE

1. Čitanka za 4. razred osnovne škole (Urednica Zdravka Zekić). Sarajevo, 1996.
2. Hadžiefendić-Parić, Remzija: Bosanski jezik, udžbenik za 5. razred osnovne škole Sarajevo Publishing, Sarajevo 2005.
3. Pjanić, Ratmira: Motivacioni postupci i sredstva u nastavi književnosti. Naučna i univerzitetska knjiga, Sarajevo, 2002.
4. Čop, Milivoj: Pismene vježbe i sastavci. Pedagoško-književni zbor, Zagreb, 1972.
5. Nastavni plan i program za 5. razred devetogodišnje osnovne škole
6. Džanko, Muhidin: Bosanski jezik i književnost u nastavi (metodički pristupi). EuroCom, Sarajevo, 2003.
7. Zekić, Z., Ivanković, Ž., Džanko, M.,: Naš jezik 5-sa kulturom izražavanja i integriranim programskim jezgrima. Bosanska riječ, Sarajevo 2008.
8. Džibrić, Ismeta i Amira: Naš jezik-udžbenik za 5. razred osnovne škole, Tuzla, 2004.

9. Hubijar, Zehra: Metodika nastave kulture izražavanja u mlađim razredima osnovne škole.
Pedagoška akademija Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 1996.
10. Pašić, Nedžad: Metodika bosanskog jezika i književnosti.
Prosvjetni list, Sarajevo, 1998.
11. Miličević, Blažo: Nastava kulture izražavanja od V do VIII razreda osnovne škole.
Nastavna biblioteka 79
12. Silić J., Rosandić D.: Jezik, izražavanje i stvaranje 1 (udžbenik)
Školska knjiga, Zagreb 1990.
13. Silić J., Rosandić D.: Jezik, izražavanje i stvaranje 2 (udžbenik)
Školska knjiga, Zagreb 1990.
14. Šimleša, Pero: Metodika elementarne nastave materinskog jezika i matematike (II izdanje).
Pedagoško-književni zbor, Zagreb, 1965.
15. Hašimbegović-Valenzuela, Aida.: Psihologija podučavanja-Da li nastavnici mogu drugačije i bolje?
I.P."Svjetlost" d.d.; Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Sarajevo, 1998.

PRILOG/ZI

1.	Power Point prezentacija
2.	KULTURA IZRAŽAVANJA (V) RAZRED Opis pejzaža: Proljeće u mom selu
3.	TEKST Proljeće u mom zavičaju
4.	Nastavni listovi

TEKST

BUĐENJE PROLJETNOG JUTRA

Znate li vi, naprimjer, kakvo je to uživanje izvesti se s proljeća prije zore? Izlazite na kućne stepenice... Na tamnosivom nebu ovdje - ondje trepere zvijezde. Vlažan vjetrović katkad naleti kao val. Čuje se uzdržan, nejasan šapat noći. Drveće tiho šumi, ogrezlo u sjenci.

Kraj neba rudi. Po brezama se bude i nezgrapno prelijeću vrane. Rasvjetljuje se zrak, vidniji je put, nebo postaje sjajnije. Bijele se oblačići, zelene polja. Po seljačkim kućama crvenim plamenom gore lučevi. Iza kapija se čuju sanjivi glasovi.

Jutarnja se rumen razgorijeva. Evo, već se zlatne pruge opružile po nebu, U provalijama se koluta para. Praskozorni vjetar ćarlija - i lagano se rađa rujno sunce. Svjetlost juri kao rijeka. Srce u vama zadrhti kao ptica.

Svježe je, veselo, milo!

Ivan Turgenjev

Baš svježe, veselo i milo!

Koje osjećanje u tebi pobuđuje proljetno jutro koje je pisac opisao? Vedro, prijatno, neprijatno? (Šta u tebi inače pobuđuju ovakva jutra?)

Idi tragom piščevih zapažanja.

Pisac je sa stepenica svoje kuće odmah ugledao zvijezde. I primijetio kakvo je nebo. (Kako je bilo?) Roj zvijezda, ili?... Šta je još zapazio što je u vezi s njima? Koja je to vrsta riječi? Šta je, potom, osjetio? Vjetar ili vjetrović? Kakav vjetrović? S čime ga je pisac uporedio?

Šta je Turgenjev čuo? Kakav je taj šapat noći? Šta to znači uzdržan i nejasan? Pisac je noći pripisao jednu osobinu svojstvenu čovjeku. Koju?

Do kraja teksta sam uoči šta je sve pisac zapazio tog jutra. Dakle, šta je vidio šta čuo, šta osjetio. Naravno, i kako je ti iskazao. Kojim riječima.

TEKST

Proljeće u mom zavičaju

Proljeće u mom zavičaju

U rano jutro iza brežuljaka izronilo je sunce u svojim grimizno-žutim bojama. Navijestilo je dolazak proljeća. Eto, raskošno odjeveno, veselo i nasmijano dolazi rascvjetano mlado proljeće u pratnji lastavica. Skače, igra se i pjeva. Svojim zelenim plaštem zaodijeva šume, polja i livade, po njima prosiplje cvijeće i dozivlje ptice.

Odjednom se pojavi, kao od bijele pjene satkana visibaba, pozvoni svojom glavicom i najavljuje dolazak proljeća. Žuti jaglaci, razasuti po zelenom proplanku, zatrubiše svojim trubicama. Stidljive ljubičice, koje su tek provirile iz zemlje, pružaju svoje blijede, još nejake ručice prema suncu. Kukurijeci se oglasiše jedva čujnim glasićem.

Proljetni dah ušuljao se u šumu i voćnjake. Posjetio je usnule voćke i rascvjetao ih. Najprije je stigao do male breskve. Nježno ju je obojao ružičastobijelim cvjetovima. Ona se trгла iz sna i toplo mu zahvalila. Na svom daljnjem putu ispriječila mu se velika razgranata kruška. Ona ga zamoli:

"Ja sam već stara i iznemogla i ne mogu nositi mnogo plodova. Zato mi utkaj samo malo plodova."

Proljeće to učini, a ti su cvjetovi bili najljepši i najveći od svih. Još je rascvjetao trešnje, šljive i jabuke. Tako je proljeće završilo posjet mojem zavičaju.

Na odlasku proljeće obeća da će se opet vratiti. Otišlo je kao što je i došlo tiho i nečujno. A moj zavičaj je ostao u proljetnom ruhu prekriven raznobojnim cvijećem i zelenilom. Nemam ni riječi da opišem svu njegovu ljepotu.

D. T., IV r.

NASTAVNI LISTOVI

a) Epiteti u tekstu "Buđenje proljetnog jutra"

EPITETI	IMENICE

b) Poređenja u tekstu "Buđenje proljetnog jutra"

Na panou napisati:

c) Šta je pisac vidio, čuo i osjetio?

VIDIO	ČUO	OSJETIO